Pojem
Ladislav Hejdánek
This is a part of the original document:
1994
jedná se o část původního dokumentu:
1994

- myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 5. 1. 1994
- philosophical diary – record, Czech, origin: 5. 1. 1994

Pojem

Materna si stanovil jako téma „pojem“ v určitém smyslu, totiž pojem jako „logický objekt“. To ovšem není ani jediný možný význam slova „pojem“, ba ani ten hlavní. Abychom totiž mohli podrobit „pojem“ jakožto logický objekt logickému zkoumání, musíme jej nejprve myslit resp. mínit. Musíme tedy „zorganizovat“ své myšlení tak, abychom svůj myšlenkový akt (resp. myšlenkové akty) jednoznačně zaměřili na „pojem jakožto logický objekt“ a na nic jiného. To je možné – právě tak jako ve všech jiných případech – pouze pomocí docela určitého pojmu, totiž – v našem případě – pomocí pojmu „pojmu“, pochopeného (čili pojatého) jako logický objekt. Ovšem pojem, jímž něčeho takového můžeme jednoznačně dosáhnout, není a dokonce nemůže být objektem našeho myšlení či mínění (i když se jím může stát). Pokud míníme „pojem“ jakožto logický objekt, nemůže onen pojem, jehož je k tomu nezbytně zapotřebí, být objektem našeho mínění, neboť tak by ztratil svou rozhodující funkci. „Pojem“, který se stal logickým objektem, už nemůže organizovat naše myšlení, je z této funkce vysazen (vyřazen) a stává se předmětem či lépe tématem našich úvah a našeho zkoumání jakožto „intencionální objekt“. Naproti tomu pojem, který účinně a platně organizuje naše vědomé (myšlenkové) akty, je „skutečným“ pojmem, nikoliv pouhou myšlenkovou konstrukcí, myšlenkovým modelem skutečného pojmu. Z toho je zřejmé, že už sama Maternova tématizace zaměřuje naši pozornost na myšlenkový model pojmu, nikoliv na sám „živý“ pojem (který je oním modelem modelován). Vzniká tedy otázka: můžeme mínit tento „živý“ pojem, aniž bychom z něho dělali myšlenkový model, tj. aniž bychom jej mínili jako logický objekt? Odpověď je z jedné strany jednoduchá: ovšemže ano, pokud obojí nebudeme mylně zaměňovat. Z druhé strany se tu však rýsuje nemalá obtíž: nemůžeme totiž přesně mínit žádnou skutečnost jinak než pomocí pojmů, a tedy ani živý pojem; zároveň jsme však v nepříjemné situaci, že to nedovedeme jinak než prizmatem myšlenkového modelu, který onen „živý“ pojem mění v předmětný „pojem jako logický objekt“. Náprava je principiálně možná jen na základě celkové revize tradiční pojmovosti evropského myšlení.

(Praha, 940105-1.)